

Ս Ի Ո Ն

Ժ Գ. Տ Ա Ր Ի — Ն Ո Ր Շ Ր Զ Ա Ն

1939

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

Թ Ի Ի 6

ԽՍԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ

Շաբաթ մ'առաջ Հայաստանեայց Եկեղեցին տօնեց իր ամենէն շնորհաբեր տօներէն մին, Հոգեգալուստը: Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ մտածումին մէջ, ան ներքին միաբերութեան, կորովի, խանդավառութեան, քաղցր ու կենդանի ուրախութեան, և մանաւանդ քաջութեան խորհրդաւորումն է: Աստուծոյ հոգիին աշխարհի մէջ բնակելուն, և մարդոց հետ ըլլալու զազափարին պանծացումը:

Հոգեգալուստը իրապէս ծննդեան օրն է քրիստոնէական Եկեղեցւոյ. Իր հիմնադրի նման Եկեղեցին եւս նոր եւ կուսածին էր, իբր արգասիք երկնքի եւ երկրի խորհրդաւոր միութեան. եւ Տիրոջ ծննդեան, գործունէութեան եւ մահուան, Յարութեան և Համբարձման տնօրինութիւնները կ'առաջնորդուէին այս գերազոյն վայրկեանին, ուր Տիրոջ մարդացած կեանքին զօրութիւնը կը մարմնաւորուէր կենդանի գործարանաւորութեան մը մէջ՝ բնակուած Ս. Հոգիով, որ սահմանուած էր սփռելու իր ամբողջ ներգործութիւնը բոլոր ժամանակներու մարդոց, համաձայն Տիրոջ խոստումին, թէ ես ձեզի հետ պիտի ըլլամ ցվերջ աշխարհի:

Առաջին անգամ չէր որ աշխարհ կ'այցուէր աստուածային հոգիով. դաբեր շարունակ այդ Ս. Հոգին լեցուցած էր Իսրայէլի մարդաբէները, և առաջնորդած զանոնք Աստուծոյ և մարդոց: Եղիայի տեսիլքին մէջ ան կը յայտնուէր մեղմ և անոյշ հովի մը նման, ի միաբերութիւն անոր խռոված և ամբոխեալ հոգիին: Յրակի հաղորդութեամբ պիտի ընդունէին Ս. Հոգիի շնորհը եսայի և երեմիա մարգարէները, իրենց առաքելութեան նախօրերուն. վանդի լեզուն դործիքն է աստուածային ճշմարտութեան: Եւ կրակէ լեզուներով պիտի իջնէր առաքելներու խոստացուած Միաբերին ալ, իր ներկայութեան կարօտ առաքելներու մէջ, ոգևորելու, և պատրաստելու համար զանոնք իրենց դերին:

Ինչ մեկնութիւն ալ տրուի Հոգեգալուստեան հրաշքին, իր խորքին մէջ անիկա բարձունքն է, ինչպէս Եկեղեցւոյ Հայրերը ուզած են դիտել այնքան խորհրդամտօրէն, աշտարակաշինութեան արդիւնք լեզուներու խառնակութեան և ցեղերու բաժանման, ընելու համար Ս. Հոգիով ի Քրիստոս մի՛ բոլոր ազգերը:

Եկեղեցւոյ ներքին կեանքի հիմնական և կեդրոնական իրողութիւնը Ս. Հոգիի շնորհն է, որով Եկեղեցին սուրբ և հոգեկիր մարմինը կ'ըլլայ Քրիստոսի:

Այս հոգեկան ներկայութեամբ՝ Եկեղեցին կը մնայ շարունակական հաղորդութեանը մէջ իր վերացած Տիրոջ հետ:

Թերեւս քիչեր դիտած ըլլան այն խորհրդաւոր մօտութիւնը, որով այս տօնը շղթայուած է մեր Եկեղեցւոյ տօնակարգի մէջ ուրիշ շատ կարեւոր՝ մեզի համար խիստ սրտազրաւ յիշատակներու շարքի մը: Ս. Հովհաննիսեանց, Ս. Լուսաւորչի վերապէն երեսու, Ս. Էլմիածնի տօներուն, որոնք կը յիշեցնեն հաւաքական դարձը հայոց ի քրիստոնէութիւն, մէկ մէկ գրուագիւններ՝ իրենց ամբողջութեանը մէջ այնքան բախտորոշ, որքան հոյակապ ձիգի մը, զոր այս ժողովուրդը պիտի ընէ իր պատմութեան անկիւնադարձին:

Նոր ժամանակներու մէջ, հոգիի ազգման կերպերը կը տարբերին. Իսրայէլի մարգարէները, հովիւ ժողովուրդի մը քարոզիչներն էին, իսկ Առաքելները պիտի խօսէին ամբողջ քաղաքակրթութեամբ աշխարհի մը: Իշխաններ, թագաւորներ և իմաստուններ, ազդեցութեան շրջանակին մէջը եղան անոնց: Ի՞նչ էր այն զօրութիւնը, որ մինչեւ այն ատեն վախկոտ եւ դողահար այդ ափ մը մարդիկը գօտեպնդեց ու մաքնիսացուց: Ի՞նչ էր այն անսովոր եւ ձգողական ուժը որ հազարաւորներ իրենց կ'առաջնորդէր, եւ այն հաւաստիքը՝ որ զիրենց սիրով մահուան կը տանէր դողացնելով դատաւորները ու իշխանաւորները, եւ զարմացնելով ժամանակի հեթանոս իմաստասէրները: Ուրկէ՞ այս բոլորը, եթէ ոչ այն խորունկ ստուգութենէն, թէ Յիսուս իրենց հետ է, թէ Ս. Հոգիին հեղուովով նորոգուած՝ անոնք իրենց մէջ կը տաճարակրէին Փրկիչը:

Մի՛ զարմանաք թէ ինչպէս կ'ազդէին անոնք, երբ մարդկօրէն այնքան քիչ պատրաստուած էին այդ գերին. չի բաւեր ամէն բան վստահիլ Աստուծոյ շնորհին, խաբիսին է ան անշուշտ, բայց միեւնոյն ժամանակ մարդերն ալ ինքզինքնին հարթարեցին աստուածային ընկալման, ըլլալու համար անօթներ Ս. Հոգիին, առանց դադրելու մարդկայինին պատկանելէ. հոս է տօնին մեզաւ մօտ և իւրացուելիք դասը: Քրիստոս որուն յաւերժական ներկայութիւնը կը զգան անոնք, լոկ իտէական զոյւթիւն մը չէ անոնց համար, արտադրուած իրենց անցողակի յուզումներէն: Ոչ ալ մարդկային տեսակ մը դադափարատիպ, զորս իւրաքանչիւր սերունդ ստէպ իր մտքին մէջ կը ստեղծէ, անոր փոխ տալով յաճախ լեզուն իր սեպհական ներշնչումներուն և մտածումին. և ոչ ալ պարզ յիշատակ մը, որուն պատկերը կ'ուրուանայ մեր մտածումին մէջ ժամանակի մը համար միայն:

Անոնց զգացած Քրիստոսը աւետարաններու կենդանի Քրիստոսն է, և նոյն կը մնայ Ան նաև այս դարու իր աշակերտներուն համար, որոնք նոյն կերպով կը զգան զայն ինչպէս առաջինները, և կրնան ըսել Ս. Պօղոսի հետ, թէ և զինք չենք ճանչնար ըստ մարմնոյ, բայց կը ճանչնանք ըստ հոգոյ:

Սիոնի Վերնատան մէջ Ս. Հոգիի շնորհով հեղիհուած խեղճ ձկնորսները կը գտնան առաքելային, և անվհատ քարոզողներ քրիստոնէական լոյսին և երկնքի թագաւորութեան: Իզուր չէ ըսուած թէ կեանքերու ճակատագիրը վարելու համար պէտք է Աստուծմէ կոչուած ըլլան մարդիկ. Հոգեգալուստը կոչումի այդ օրն է, հոգիներու մաքրութեան օրը, մեր ներսի հեթանոս աշխարհը լուսաւորելու և սրբելու առիթը, վասնզի մեղքը ուրիշ բան չէ մարդուն մէջ, բայց եթէ բացակայութիւնը Աստուծոյ:

Այսօր և միշտ աշխարհն պէտք ունի այդ Ս. Հոգիին, այսօր մարդերն պէտք ունին երկնքի օծանդակութեան և մխիթարութեան. Բաբելոնի լեզուաւս խառնակութիւնը նորէն կ'իշխէ հոգիներու և ազգերու մէջ, և քաղաքակրթութեան ու Աստուծոյ թագաւորութեան աշտարակը կը մնայ անաւարտ: Պէտք ունինք կրակէ լեզուներու շնորհին հասկնալի ընելու ճշմարտութիւնը հոր սեւ ընդհանրութեան, պէտք ունինք Ս. Հոգիէն պարզաւուած սրբութեան, նորոգումին, և քաջութեան, պարտութեան կարենալ մատնելու համար հոգիներու դժոխքը, և աշխարհի հեթանոսութիւնը: Որպէսզի մարդս իրական արժէք մը ներկայացնէ, պէտք է որ հոգևոր շունչ մը ըլլայ իր ներքը, իբրև ի վերուստ իջած՝ Թափուած խորհուրդի մը խօսուն արտայայտութիւնը, և որպէսզի կարելի ըլլայ այդ արժէքը ծաւալել հոգիներու մէջ, պէտք է կրակէ լեզուներու շնորհը ընդունել, ճշմարտութեան կրակէ քարոզը հնչեցնելու հոգիներուն:

Որքան տեղին է յիշել Աւագեային խօսքը այս տօնին առիթով, «Մի՛ տրտմեցնէք Սուրբ Հոգին»: զի այսօր մեր քաղաքակրթութիւնը իր բոլոր յաւակնութեանց հակառակ ուրիշ բան մը չունի եթէ ոչ աշխարհածաւալ «հայ-հոյանք» մը ընդդէմ Սուրբ Հոգւոյն: Եթէ երբեք քաղաքակրթութիւնը հոգիներու «կրթութիւնն» է՝ ամէն ատենէ աւելի այսօր անիկա կորակող պարտութեան մըն է ենթարկուած: Անգթութիւնը, ոճիւրը, ամէն ժամանակէ աւելի այսօր ապերասանօրէն կ'իշխեն, և Քրիստոսի հոգին նահանջի մը մէջ է: Նոր վերնատուն մը պէտք է, քիչ մը յոյս և բարոյական բաշխելու մեր օրերու ուղեկոչ յայտնարութեան, որ քաղաքակրթ աշխարհը կը ներկայացնէ, և մեր եկեղեցւոյ վայրավատին զաւակներուն, որոնք Սփիւռքի տրտմութեանց մէջ՝ լքուած իրենց բոլոր յոյսերէն Անոր միայն կարող են ապաւինիլ:

Նոր վերնատուն մը հոգիներու հրեղէն մկրտութեան:

ԽԱԲ.

ԿՐԾՆԱԿԱՆ

ՄԵՂՔԸ ԵՒ ԱՆԿՈՒՄԸ

Ա. — Անկուժի եւ Սկզբնական Մեղքի աստուածաբանական վարդապետութեան հիմը փորձաւորութեան մէջ:

«Սկզբնական Մեղք»-ի եւ «Անկուժի» վարդապետութիւնները աստուածաբանութեան մասեր են: Աստուածաբանութիւնը կրօնքին գիտութիւնն է. անոր սկիզբը մարդուն իր կեանքը հասկնալուն ճիշդի մէջն է. միշտ նախ կրօնքը կուգայ յետոյ աստուածաբանութիւնը. փորձառութիւնը կը կանխէ փորձառութեան վրայ խորհրդա-

ծութիւնը, և այս երկուքը պէտք չէ շփոթուիլ: Մարդը նախ կ'ապրի յետոյ կը խորհի, ըստ այսմ զարմանալի չէ երբ տեսնենք թէ այնչափ սերտօրէն միացած այս երկու վարդապետութիւնները մէկէն ի մէկ իրենց կատարեալ ձեռք յայտնուած չեն այլ զարգացումի երկար պատմութիւն մը ունին իրենց ետին: Ուրեմն մեր առաջին պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ նկատի առնել թէ՛ ի՞նչ են փորձառութեան այն իրողութիւնները զորս այդ վարդապետութիւնները կը ջանան արտայայտել, և թէ ի՞նչ է անոնց յարաբերութիւնը գործնական կրօնքին մէջ:

Սկսինք այն հասարակ տեղիքէն ուր կը համաձայնին բոլոր քրիստոնեաները: Ամէնքս ալ զժողովրդութիւն չունինք ըմբռնելու թէ ի՞նչ ըսել է «ներգործական» մեղք: